

T.B.M.M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Tarih : 21.07.2026
Sayı : 728

10/4409

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de hava kirliliği ve şehir sağlığı alanında yaşanan sorunların nedenlerinin araştırılması; partikül madde, PM10, PM2.5, azot oksitler, kükürtdioksit, ozon, karbonmonoksit ve diğer kirleticilerin halk sağlığı üzerindeki etkilerinin, trafik kaynaklı emisyonların, sanayi tesislerinin, kömür ve düşük kaliteli yakıt kullanımının, inşaat ve hafriyat faaliyetlerinin, kentsel ısı adası etkisinin, yeşil alan kaybının, hava kalitesi ölçüm istasyonlarının yeterliliğinin, çocuklar, yaşlılar, hamileler, kronik hastalar ve düşük gelirli mahalleler bakımından sağlık risklerinin, belediyeler ile merkezi idare arasındaki koordinasyon eksikliklerinin tespit edilmesi; yurttaşların temiz hava, sağlıklı çevre ve yaşanabilir şehir hakkını güvence altına alacak etkin, bilimsel, şeffaf ve bütüncül politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 09/06/2026

Rıdvan UZ
İYİ Parti Çanakkale Milletvekili

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

GEREKÇE

Hava kirliliği, şehirlerde yaşayan milyonlarca yurttaşın her gün farkında olarak ya da olmayarak maruz kaldığı en yaygın çevre sağlığı sorunlarından biridir. Kirli hava yalnızca gökyüzünün gri görünmesi değildir; çocukların akciğerlerine, yaşlıların kalbine, astım hastalarının nefesine, hamilelerin sağlığına, kronik hastaların yaşam kalitesine ve kentlerin geleceğine dokunan sessiz bir halk sağlığı krizidir.

Dünya Sağlık Örgütü, hava kirliliğinin solunum yolu enfeksiyonları, kalp hastalıkları, inme ve akciğer kanseri riskini artırdığını; çocuklar, yaşlılar, hastalar ve yoksul kesimler gibi kırılgan grupların bu risklerden daha fazla etkilendiğini belirtmektedir. DSÖ ayrıca kötü hava kalitesinin gebelik sonuçları ve nörolojik durumlar üzerinde de olumsuz etkiler doğurabileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle hava kirliliği yalnızca çevre politikalarının değil, doğrudan sağlık politikalarının da merkezinde ele alınmalıdır.

Türkiye’de hava kalitesi sorununa ilişkin güncel veriler ciddi bir tablo ortaya koymaktadır. Temiz Hava Hakkı Platformu’nun Kara Rapor 2025 değerlendirmesine göre 2024 yılında Türkiye’de hava kalitesi iyi olan il bulunmamış; havası en kirli iller arasında Iğdır, Erzincan ve Kütahya öne çıkmıştır. Raporda Ankara ve İstanbul’da hava kirliliğinin “hassas” düzeyde olduğu belirtilmiştir. Bu tablo, hava kirliliğinin yalnızca belli sanayi kentlerinin değil, ülke genelinde yaygın bir şehir sağlığı sorunu olduğunu göstermektedir.

IQAir’in 2025 Dünya Hava Kalitesi Raporu’na ilişkin kamuoyuna yansıyan değerlendirmelerde Türkiye’nin PM2.5 ortalamasının 2024 raporunda 15,3 iken 2025 raporunda 19,2’ye yükseldiği; Türkiye’nin hava kirliliği sıralamasında 67’nci sıradan 39’uncu sıraya çıktığı ve Avrupa’da hava kirliliği en yüksek ülkeler arasında yer aldığı aktarılmıştır. Partikül madde değerlerindeki bu artış, şehirlerde solunan havanın kalitesi bakımından alarm verici bir göstergedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’na bağlı hava kalitesi ölçüm istasyonlarında kentsel, trafik, endüstri ve kırsal kategorilerde ölçümler yapılmakta; PM10, PM2.5, azot oksitler, kükürtdioksit, ozon, karbonmonoksit, uçucu organik bileşikler ve meteorolojik parametreler takip edilmektedir. Bu izleme altyapısı önemlidir; ancak ölçüm istasyonlarının sayısı, konumu, kapsadığı kirleticiler, veri sürekliliği, bakım durumu ve ölçüm sonuçlarının kamuoyuna anlaşılır biçimde sunulup sunulmadığı Meclis tarafından ayrıca araştırılmalıdır.

Hava kirliliği özellikle büyükşehirlerde trafik kaynaklı emisyonlarla ağırlaşmaktadır. Motorlu taşıt sayısındaki artış, yoğun trafik, eski araçlar, dizel taşıtlar, dur-kalk trafiki, şehir içi lojistik, servis araçları, toplu taşıma yetersizlikleri ve otopark baskısı; azot oksitler ve partikül madde kirliliğini artırmaktadır. Şehirde trafik yalnızca zaman kaybı değildir; egzozdan çıkan kirleticiyle her gün yurttaşın ciğerine yazılan görünmez bir faturadır.

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

Sanayi tesisleri, organize sanayi bölgeleri, termik santraller, maden ve taş ocakları, çimento fabrikaları, demir-çelik tesisleri, rafineriler, liman faaliyetleri ve enerji üretim tesisleri de hava kalitesi üzerinde önemli etki doğurmaktadır. Sanayi üretimi elbette gereklidir; ancak üretim, filtre sistemleri, emisyon denetimi, sürekli ölçüm, çevresel izin, halk sağlığı analizi ve etkin yaptırım olmadan yürütülürse, ekonomik kazanç çevresel ve sağlık maliyetine dönüşür.

Kömür ve düşük kaliteli yakıt kullanımı, özellikle kış aylarında birçok il ve ilçede hava kirliliğini artırmaktadır. Doğal gaz altyapısına erişimi olmayan veya fatura yükü nedeniyle kömüre yönelen haneler, enerji yoksulluğu ile hava kirliliği arasında sıkışmaktadır. Yoksul hane ısınmak için daha kirli yakıt kullanmak zorunda kaldığında, hem kendi sağlığı hem de mahallenin havası zarar görmektedir. Bu nedenle hava kirliliği, enerji yoksulluğu ve sosyal yardım politikaları birlikte ele alınmalıdır.

İnşaat, hafriyat, kentsel dönüşüm ve yol çalışmaları da şehirlerde toz kirliliğini büyötmektedir. Şantiye alanlarında sulama yapılmaması, hafriyat kamyonlarının denetimsizliği, açıkta malzeme taşınması, yıkım süreçlerinde asbest ve toz kontrolünün yetersizliği, özellikle yoğun kent bölgelerinde solunum yolu hastalıkları bakımından risk oluşturmaktadır. Kentsel dönüşüm yalnızca bina yenileme meselesi değil; aynı zamanda çevre ve halk sağlığı yönetimi meselesidir.

Hava kirliliğinin sağlık üzerindeki etkileri en çok çocuklarda görölmektedir. Çocukların akciğer gelişimi devam ettiği için kirli havaya maruz kalmaları astım, bronşit, solunum yolu enfeksiyonları ve okul devamsızlığı gibi sonuçlar doğurabilmektedir. State of Global Air verilerine göre 2023 yılında PM2.5 kirliliği dünya genelinde 4,9 milyon ölüme katkıda bulunmuştur. Bu tür küresel göstergeler, partikül madde kirliliğinin ne kadar ağır bir halk sağlığı yükü oluşturduğunu göstermektedir.

Yaşlılar ve kronik hastalar bakımından hava kirliliği daha da tehlikelidir. Kalp-damar hastalığı, KOAH, astım, kanser, diyabet ve bağışıklık sistemi zayıflığı olan yurttaşlar kirli havadan daha fazla etkilenmektedir. Kirliliğin arttığı günlerde acil servis başvurularının, solunum şikâyetlerinin ve kalp-damar risklerinin artması beklenebilir. Bu nedenle hava kalitesi yalnızca çevre müdürlüklerinin değil, sağlık müdürlüklerinin ve hastanelerin de takip etmesi gereken bir göstergedir.

Şehir sağlığı kavramı, hava kirliliğini tek başına değil; yeşil alan, ulaşım, konut kalitesi, gürültü, sıcak hava dalgaları, atık yönetimi, su ve kanalizasyon altyapısı, yürünebilirlik, bisiklet yolları, toplu taşıma ve sosyal eşitsizliklerle birlikte ele almayı gerektirir. Yeşil alanı az, trafiği yoğun, sanayiye yakın, yoksul ve altyapısı zayıf mahallelerde yaşayan yurttaşlar çoğu zaman kirliliğe daha fazla maruz kalmaktadır. Kirli hava da adaletsizdir; en çok imkânı az olanın penceresinden içeri girer.

Kentsel ısı adası etkisi de hava kirliliği ve şehir sağlığı bakımından önemlidir. Betonlaşma, asfalt yüzeyler, yeşil alan kaybı, dere yataklarının kapatılması, plansız yapılaşma

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

ve yüksek yoğunluklu kentleşme şehirlerin sıcaklığını artırmakta; sıcak hava dalgalarıyla birlikte ozon kirliliği, solunum ve kalp-damar riskleri büyümektedir. Şehir planlaması sağlıklı yapılmazsa, kent yalnızca kalabalık değil, hastalık üreten bir mekâna dönüşür.

Hava kirliliğiyle mücadelede belediyelerin rolü büyüktür. Toplu taşıma, bisiklet ve yaya ulaşımı, yeşil alan planlaması, imar yoğunluğu, atık toplama, hafriyat denetimi, şehir içi lojistik, düşük emisyon bölgeleri, katı yakıt denetimi ve yerel hava kalitesi eylem planları belediyelerin sorumluluk alanıyla doğrudan ilişkilidir. Ancak belediyelerin mali kapasitesi, teknik personeli, merkezi idareyle veri paylaşımı ve yaptırım yetkileri çoğu zaman sınırlı kalmaktadır.

Merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki koordinasyon eksiklikleri de ayrıca araştırılmalıdır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, belediyeler, il özel idareleri ve valilikler arasında hava kalitesi ve şehir sağlığı konusunda bütüncül veri ve eylem planı oluşturulmalıdır. Hava kirliliği bakanlık sınırı tanımaz; rüzgâr gibi kurumların üstünden geçer.

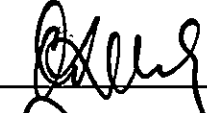
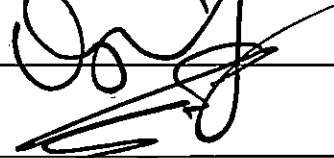
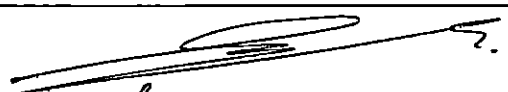
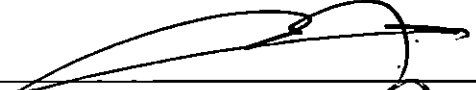
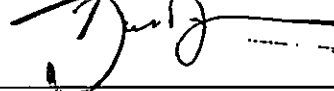
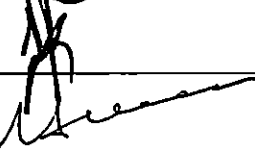
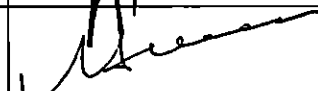
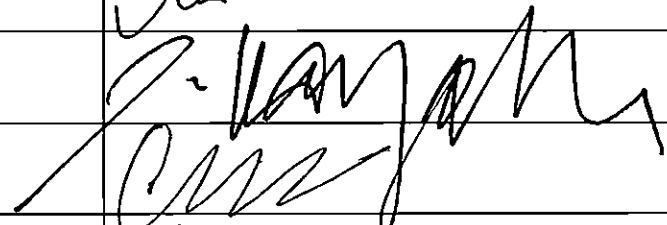
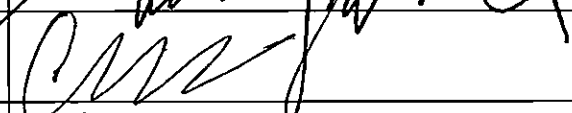
Bu kapsamda PM10, PM2.5, NO2, SO2, O3 ve diğer kirleticilerin il ve ilçe bazlı seviyeleri; ölçüm istasyonu sayısı ve kapsama alanı; trafik, sanayi, ısınma, inşaat ve doğal kaynaklı kirlilik payları; hava kirliliğine bağlı hastane başvuruları; çocuk, yaşlı ve kronik hasta gruplarındaki etkiler; düşük gelirli mahallelerin maruziyeti; belediyelerin hava kalitesi eylem planları ve denetim kapasitesi Meclis tarafından bütün yönleriyle araştırılmalıdır.

Ayrıca temiz ulaşım, elektrikli toplu taşıma, raylı sistemler, düşük emisyon bölgeleri, bisiklet ve yaya altyapısı, sanayi emisyon denetimi, kömürden temiz enerjiye geçiş, bina yalıtımı, enerji verimliliği, yeşil alanların artırılması, okul ve hastane çevresinde hava kalitesi tedbirleri, inşaat ve hafriyat denetimleri, erken uyarı sistemleri ve halkı bilgilendirme mekanizmaları değerlendirilmelidir.

Hava kirliliği görünmez diye zararsız değildir. En tehlikeli yük bazen gözle görülmeyendir; her nefeste alınır, yıllar içinde hastalık olarak geri döner. Şehir dediğimiz yer, yalnızca bina, yol ve beton yığını değildir. Şehir, insanın nefes aldığı yerdir. Nefes kirliyse, şehir sağlıklı değildir.

Türkiye’de hava kirliliği ve şehir sağlığı sorununun tüm boyutlarıyla araştırılması; kirleticilerin kaynaklarının, halk sağlığı üzerindeki etkilerinin, ölçüm ve veri eksikliklerinin, trafik, sanayi, ısınma ve inşaat kaynaklı kirliliğin, kırılgan gruplar üzerindeki risklerin ve yerel-merkezi yönetim koordinasyonu sorunlarının tespit edilmesi; yurttaşların temiz hava, sağlıklı çevre ve yaşanabilir şehir hakkını koruyacak kalıcı politikaların geliştirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunludur.

Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZASI
Ömer KARAKAŞ	AYDIN	
Yasin ÖZTÜRK	DENİZLİ	
Yücel ARSLAN	ANKARA	
M. Cihan PAÇALI	İSTANBUL	M. Cihan Paçalı
Aybike TÖRKER	ADANA	
Y. Selçuk TÜRKÖĞLÜ	BURSA	
Burhanettin KOCAMAZ	MERSİN	Burhanettin Kocamaz
Tuna YALDIR	AKARAY	
Sekcan TAŞCI	TEKİRDAĞ	
Senol SUNAT	MANİSA	
Metin ERGUN	MUĞLA	M. Ergun
M. Mustafa GÜRBAN	GAZİANTEP	
Burak DALGIN	BAÜKEİR	
Hüsnü KIRKPINAR	İZMİR	
Yavuz AYDIN	TRABZON	
Hosur TOKTAŞ	BURSA	
Mehmet AKALIN	EDİRNE	
Leffullah KAYALAR	YOZGAT	
A. Şehit ÇİRKİN	HATAY	
A. Ferit FAKİBAŞI	ANKARA	A. Ferit Fakıbaşı